

TRACTAT SOBRE LES INDULGÈNCIES

[EXTRACTE DEL SERMÓ
PRONUNCIAT EL DESÈ DIUMENGE
DESPRÉS DE LA TRINITAT]¹

(setembre, 1517)²

WA 1:65.7–69.8 – WABr 12:5–9

INTRODUCCIÓ

Durant molt de temps els investigadors de la vida i l'obra de Luther no van parar gaire esment en aquest escrit, van creure erròniament que es tractava d'un sermó datat el 27 de juliol de l'any 1516, i així apareix al primer volum de l'edició de Weimar (els editors ho feren seguint una tradició provinent del segle XVIII). Malgrat això, hi ha raons de pes per concloure que no és un sermó del Doctor sobre el primer manament, com es creia, atès que no disserta al voltant d'un determinat passatge de les Sagrades Escripures, com fan la resta de sermons de la sèrie sobre el Decàleg que l'agustí pronuncià des de

1. [*Ex Sermone habito Domin. X. post Trinit. A. 1516.*], títol incorrecte atorgat al segle XVIII per l'editor Valentin E. Löschner (1673–1749) a *Vollständige Reformatiōns-acta und Documenta* (3 v.; Leipzig, 1720–29), v. 1, p. 729. Malauradament, no coneixem res dels manuscrits en què Löschner va basar la seva edició dels primers sermons de Luther.

2. No sabem la datació exacta d'aquest escrit, és probable que fos redactat per Luther entre març i setembre de 1517. El fet que el tractat sigui molt diferent en el seu to a les 95 tesis, ens podria fer pensar que la seva redacció fos segurament cap al març-abril, i no tant al setembre (cf. Dieter 2021: 6). En canvi, Wicks parla de començaments de la tardor (cf. Wicks 1967: 489).

juliol de 1516 fins a febrer de 1517. Senzillament, aquest escrit no encaixa en absolut entre els sermons³. A més, en la correspondència que l'arquebisbe Albert de Brandenburg va mantenir amb els seus assessors després de rebre les 95 tesis de Luther, l'alt dignatari parla fins a en tres ocasions d'un «tractatus», per referir-se a un dels tres documents que li havia enviat Fr. Martí i que ell, al seu torn, havia redirigit als professors de la Universitat de Magúncia (desembre de 1517), amb l'encàrrec que li elaboressin un informe acadèmic sobre l'enrevessat assumpte de les indulgències. En concret, l'arquebisbe escriu de pròpia mà: «el tractat, les conclusions i altres escrits»⁴. El *tractat* seria, per tant, l'obra que aquí us presentem i les *conclusions* serien les 95 tesis. Entre els *altres escrits* s'inclouria la lletra personal i un punt admonitòria que acompanyava els dos documents esmentats, la qual per cert reproduïm a la part final d'aquest volum també traduïda al català.

Totes aquestes raons van ser assenyalades en els seus estudis pel professor Jared Wicks⁵ (que va 'redescobrir' modernament aquest *desconegut* document), i des de llavors es pot afirmar que existeix un consens prou ampli entre els investigadors i els estudiosos de l'obra del Reformador per identificar-lo d'una manera inequívoca amb el *Tractat sobre les indulgències* esmentat a les cartes episcopals i que, com s'ha dit abans, el jove frare remeté, juntament amb les 95 tesis i la carta petitòria, a l'arquebisbe maguntí el 31 d'octubre de 1517.

3. P. ex., el sermó anterior de la sèrie també està datat el diumenge 27 de juliol de 1516 i sí que tracta l'evangeli del dia, Lc 18,9–14 (cf. WA 1:63 i s.).

4. Extret d'una carta a la municipalitat d'Halle, cf. Fabisch, P.; Iserloh, E. (eds.). (1988). *Dokumente zur Causa Lutheri (1517–1521)*. Münster: Aschendorff, t. 1, 305. Allí mateix, Albert es refereix als documents que havia rebut com «el tractat i la conclusió sobre el sant negoci o assumpte de les indulgències».

5. Cf. Wicks 1967: 481–518; 1968 (1969²): 238–261; 1992: 87–116. De fet, a principi del segle XX, els historiadors alemanys F. Herrmann i G. Krüger ja van apuntar les proves adduïdes per Wicks (*vid.* l'apartat bibliogràfic).

Amb aquesta constatació, i a fi de corregir l'error de la primera impressió, els editors de la *Weimarer Ausgabe* es van veure constrets a incorporar-ne una nova versió, millorada, que aparegué al volum dotzè de la Secció de Correspondència (*Briefwechsel*)⁶, tot mantenint el títol que encapçalava la còpia trobada a l'arxiu particular de l'arquebisbe Albert, és a dir: *Tractatus de indulgentiis per Doctorem Martinum ordinis S. Augustini Wittenbergae editus* (*Tractat sobre les indulgències publicat pel Dr. Martí de l'Orde de sant Agustí de Wittenberg*, tot i que no és pas cert que arribés a publicar-se⁷). Aquí l'«audaç monjo» (així anomena l'arquebisbe Albert a Luther en la carta als seus funcionaris diocesans) no fa altra cosa que manifestar els seus dubtes sobre alguns aspectes de la llavors confusa doctrina oficial de l'Església respecte de les indulgències. Però especialment critica la forma com les proclamaven els predicadors de l'època, els quals barrejaven sense cap mena d'escrúpol la justificació del cristià mercès a la gràcia salvífica (*gratia infusionis*), «que fa que una persona sigui justa o més justa», i és concedida per Déu, amb allò que atorgaven en realitat les indulgències, o sigui: «la remissió de la penitència i de la satisfacció» (les penes temporals), que l'Església imposava al pecador per boca del sacerdot confessor. Pot resultar una mica desconcertant que Fr. Martí relacionés aquí el dit perdó de les penes amb una gràcia que ell mateix titlla d'extrínseca⁸.

Sortosament, en els últims anys s'ha corregit en bona mesura la reprovable manca d'estudis que hi havia al voltant d'aquesta obra⁹. Així doncs, el *Tractat* ha estat considerat pels experts tant un assaig

6. WABr 12:5–9, n. 4212a, text que també hem consultat per realitzar la nostra traducció.

7. Cf. Volz 1959: 18.

8. Cf. Dieter 2021: 7.

9. A banda dels articles i referències sobre el *Tractatus* de Bagchi (2006), Johnson (2017) i Dieter (2021), sabem que també ha estat inclòs en el volum 70 de *Luther's Works*, que té prevista la seva publicació precisament l'any 2024.

preliminar a fi d'esgrimir arguments en un futur debat sobre les 95 tesis (Wicks), com un esbós concebut més aviat al marge de les tesis i suscitat per les exageracions que esbombaven els predicadors d'indulgències, l'objectiu crucial del qual seria respondre una pregunta que llavors preocupava moltíssim Luther: ¿què era el que realment *feien* les indulgències a qui les adquiria? (Bagchi). En qualsevol cas, som davant d'un text redactat pel Doctor amb el propòsit de donar a conèixer la seva idea (encara força dubitativa i reconeixent la seva ignorància) sobre una qüestió palpitant que irrompé abruptament en la vida dels seus parroquians i que posava en qüestió tot allò que havia estat predicant des del púlpit durant els darrers tres anys.

El *Tractat*, comptat i debatut, ens proporciona el punt de vista teològic amb què el Doctor va basar el seu posicionament en aquell moment, i ens mostra, encara que sigui en petits glops, la seva forta preocupació per la condició interior dels feligresos i per la pràctica d'una veritable penitència, entesa sempre com a una norma de vida pels cristians. Aquests són els temes que centraven tot el seu interès i que el frare agustí havia anat forjant des de 1514. No es tracta, per tant, d'un escrit polèmic i àdhuc podríem dir que no és contrari a les indulgències *per se*, tan sols planteja uns dubtes molt seriosos en relació a algunes exageracions que, dit objectivament, desbordaven la interpretació restrictiva en la qual s'havia de moure la intercessió eclesiàstica i la potestat papal sobre aquesta qüestió. Es pot apreciar que, tant en el fons com en les formes, aquest petit epítom traspua en tot els seus punts un to de moderació que és important ressaltar, especialment si tenint en compte com es van desenvolupar els esdeveniments posteriors a la publicació de les 95 tesis. Un cop dit això, no ens hauria de sorprendre tant que, en vigília de la gran tempesta, el Doctor no tingués cap recança a declarar aquí que «la concessió i adquisició d'indulgències és una pràctica d'allò més útil». A penes un any més tard, ben segur que Luther ja no afirmaria tal cosa.

TRACTAT SOBRE LES INDULGÈNCIES¹⁰

(1517)

Sobre les indulgències: encara que les indulgències són pròpiament els mèrits de Crist i dels seus sants i, per tant, s'han de tractar amb absoluta reverència, tanmateix, han esdevingut sens dubte un repugnant exercici de cobdícia. Car ¿qui realment cerca la salvació de les ànimes mitjançant les indulgències i no, més aviat, diners per a les seves arques? Això és evident per la manera com es prediquen les indulgències, atès que els comissaris i predicadors no fan res més que exaltar les indulgències mentre les prediquen i incitar el poble a que les comprin. No se sent ningú instruir el poble sobre què són les indulgències, o sobre quant és el que concedeixen, o sobre quin és el seu propòsit, sinó que l'única cosa que se sent és quant s'ha de pagar. El poble sempre es queda en la ignorància pel que fa a aquestes qüestions, de tal manera que arriben a pensar que, en adquirint les indulgències, ja estan salvats.

WA
1:65
12:5

Però les indulgències no concedeixen, almenys per si mateixes, aquella gràcia que fa que una persona sigui justa o més justa, sinó que només concedeixen la remissió de la penitència i de la satisfacció que ha estat imposada, la qual cosa no vol dir que hom, quan mori, vagi immediatament al cel. Tanmateix, la majoria de la gent és ximple i ha estat enganyada fent-los creure que una indulgència plenària elimina tots els pecats i que, per tant, hom està automàticament

10. [Tractatus de Indulgentiis per Doctorem Martinum ordinis S. Augustini Wittenbergae editus].

preparat per pujar al cel. Així que molta gent peca amb total impunitat i d'aquesta manera encara fa més pesades les cadenes de la seva concupiscència.

Per tant, cal recordar aquí que hi ha dues classes de gràcia, és a saber, la gràcia del perdó i la gràcia infusa, sent la primera extrínseca i la segona intrínseca. La gràcia del perdó és un alliberament de la pena temporal imposada per un confessor, que un ha de patir a la terra o al purgatori, si encara roman [al moment de la mort]. Hi va haver un temps que, per exemple, s'imposava set anys per un pecat. WA 12:6 Aquest alliberament [de les penes], però, no fa minvar gota la concupiscència ni la infecció de la naturalesa de l'ànima. No augmenta tampoc la caritat, ni concedeix la gràcia i la virtut interior. Tot això, però, ha de tenir lloc abans que hom entri al regne de Déu, perquè «la carn i la sang no heretaran el regne de Déu» [1Co 15,50] i «no hi entrarà res d'impur» [Ap 21,27]. Tot i així, ningú no sap quant triga aquesta pena al purgatori. El papa tampoc pot de cap manera alliberar una persona que pateix aquesta pena fent servir l'autoritat de les claus, sinó només aplicant la intercessió de tota l'Església. I, WA 1:66 en tal cas, encara persistirà el dubte de si Déu vol acceptar la intercessió per una part o per la totalitat [de la pena]. El papa pot, és clar, alliberar una ànima del purgatori pel que fa a la penitència que ell mateix ha imposat o pot imposar. La redacció de la butlla papal així ho indica: «fins a on arriben les claus de la Santa Mare Església» i «alleugerim misericordiosament les penitències imposades»¹¹. Per això, és del tot irresponsable proclamar que aquestes indulgències alliberen les ànimes del purgatori, car aquesta afirmació no és clara i ningú no es molesta a explicar com s'hauria d'entendre. I, si això

11. El Doctor extreu la primera frase més aviat de la fórmula d'absolució de la *Instructio summaria*, guia per als predicadors d'indulgències que llavors va fer publicar Albert de Brandenburg, arquebisbe de Magdeburg i Magúncia (cf. Köhler 1902: 121). La font de la segona frase absolutòria no ha estat identificada.

no es fa, el papa és cruel per no concedir gratuïtament a les ànimes que pateixen allò que pot concedir a canvi d'una determinada suma de diners [com a contribució] per a l'Església¹².

La gràcia infusa, per la seva banda, és una il·luminació interior de la ment i un abrandament de la voluntat, la seva emanació sobre l'ànima és eterna, com els raigs del sol, i no cessa amb motiu d'una indulgència plenària. Aquesta gràcia és necessària per tal d'extirpar la concupiscència, fins que sigui totalment erradicada. Tanmateix, aquest procés culmina quan una persona està tan avorrit d'aquesta vida que sospira per Déu i, al capdavant, s'allibera del cos a causa del seu desig de Déu. És evident que tal cosa només es compleix en uns pocs d'entre tots aquells que adquireixen una indulgència plenària. De fet, la remissió de totes les penes, la indulgència plenària, només es concedeix a aquells que estan contrits i s'han confessat com cal.

Corol·lari

Com que ningú no pot dir del cert d'un mateix, i encara menys d'algú altre, que la seva contrició i confessió són dignes i perfectes, és temerari afirmar que, qui adquireix indulgències, va immediatament al cel o que una ànima és rescatada del purgatori¹³. Ho podria entendre si es considerés una ànima, sobre el rescat de la qual no en tingués, però, cap dubte, com per exemple, aquelles que haguessin estat degudament contrites [en vida] i que d'aquesta manera fossin

12. Al·lusió a les exigències de diners per part dels predicadors d'indulgències per construir la basílica de Sant Pere a Roma (cf. les tesis 50 i 51).

13. En opinió de Luther, una indulgència no porta el creient al cel, perquè abans cal eliminar la concupiscència (la tendència al mal) i augmentar l'amor de Déu. Així doncs, cal tenir ben clar que la indulgència és només una remissió de la pena i que, mentre romangui l'arrel del pecat, l'eliminació dels seus efectes és irrellevant. Podríem dir que per matar una mala herba, cal destruir-ne l'arrel, no tallar-ne les fulles. Les indulgències no produeixen l'odi d'aquesta vida i el sospir i l'anhel de Déu, que és la marca de la veritable contrició (cf. Bagchi 2006: 338).

mereixedores de ser rescatades, com deia sant Agustí ¹⁴. Però només Déu sap quines ànimes estan i no estan en aquesta situació. Així que les que no ho estan, han de patir el purgatori, car no han merescut ser ajudades, és a dir, perquè no s'han fet dignes de rebre aital ajuda, atès que no s'han mostrat prou contrites i allunyades de l'amor per les criatures. Sigui com sigui, car no acabo d'entendre aquesta qüestió, no hi ha cap dubte que continua sent incert que Déu alliberi les ànimes imperfectament contrites per mitjà de les indulgències, atès que van estimar Déu imperfectament i es van aferrar a les criatures amb un afecte excessiu. Així, més enllà dels pecats que van cometre i que van poder esborrar per mitjà de la contrició, la confessió i les indulgències plenàries, encara són immundes degut a aquest afecte terrenal amb què van morir. I no hi ha cap dubte que aquest afecte no pot ser perdonat per una indulgència plenària, quan no ha estat esborrat per la contrició. Al contrari, sempre ha romàs i romandrà en acte a l'ànima separada [del cos] i tampoc no pot ser esborrat al purgatori, tret que abans un no l'avorreixi mitjançant la contrició i el penediment. Per consegüent: ¿qui es plany d'haver temut la mort i qui ha deixat de témer-la, és a saber, **ha deixat de rebel·lar-se contra la voluntat divina?** ¿És que no ho diuen ells mateixos quan afirmen que les indulgències només ajuden aquells que tenen el cor contrit i s'han confessat, i ningú més?

WA
12:7

Però tu diràs: «La contrició perfecta per si mateixa treu tota la pena i, per tant, les indulgències no són necessàries, car la persona perfectament contrita va immediatament i directa al cel». Responc: **Haig de confessar la meua ignorància. La persona perfectament contrita puja al cel sense indulgències**, però la imperfectament contrita no pot pujar-hi ni tan sols amb indulgències. Car Déu no exigeix res a qui està perfectament contrit, ni pels pecats actuals ni pels pecats

WA
1:67

14. Cf. Agustí, *Enchiridion*, XXIX, 110 (PL 40, 283).

habituals, és a saber, per l'esca¹⁵ [del pecat] i pel pecat original. ¿De què serveixen, doncs, les indulgències? ¿només serveixen per donar satisfacció pels pecats actuals? Aleshores ¿com se salven les ànimes, els pecats actuals de les quals són perdonats, però encara mantenen el pecat original o habitual? Als qui se'ls perdona el pecat original, també se'ls perdona el pecat actual, però no a l'inrevés. Per «pecat original» entenc l'esca que portem des que naixem i que encara no ha estat guarida per la gràcia, ni superada i mortificada pels nostres bons esforços, com diu l'Apòstol als capítols 6 i 8 de l'Epístola als Romans¹⁶.

¿Podria ser que, a propòsit d'aquesta esca, aquelles ànimes que no han estat dignes de contrició al purgatori o que no van tenir una mort digne assolixin aital contrició gràcies a les indulgències? N'hi ha que no són prou conscients d'aquesta dificultat, car ningú no es preocupa de mortificar aquesta esca i l'arrel del pecat. Només pensen que cal llevar els pecats actuals per mitjà de la contrició, la confessió, la satisfacció, etc. No obstant, la gent no triga gaire a recaure [en el pecat] i a tornar al seu propi vòmit [cf. 2Pe 2,22], perquè no paren atenció a la infecció i a la rel del pecat. Són com aquelles persones que tallen els rierols que flueixen d'una font o les fulles d'un arbre, però deixen intactes el brollador i les arrels. No es preocupen de sospirar constantment per la gràcia que destrueix «el nostre cos de pecat» [Rm 6,6] i mortifica el pecat dels nostres membres¹⁷.

15. En llatí, *fomite* (de *fomes*, lit. teia), tendència innata cap al mal. Per altra banda, el «pecat actual» és aquell que es comet per l'actuació humana, o sigui, per un acte deliberat de la voluntat. I el «pecat habitual» és aquell que es comet freqüentment, per hàbit, i que se sol identificar amb el pecat original.

16. Cf. Rm 6,6; 6,12; 6,14; 8,12 i s.; 8,20.

17. La vida cristiana vista com la progressiva eliminació de la concupiscència sota la gràcia és un punt bàsic del pensament de Luther, i ja el va tractar als seus *scholia* sobre l'Epístola als Romans de 1515/16 (cf. Wicks 1967: 504 i s.).

¿Podria ser que l'expressió *per modum suffragii*¹⁸ signifiqui que aquest sufragi no només els concedeixi el perdó dels pecats actuals, sinó que també els procuri la contrició i el penediment envers l'esca [del pecat] i els restants afectes terrenals, i que els dispensi la gràcia del perfecte amor a Déu i l'anhel per Déu? Per exemple, si una persona moribunda no vol morir i no manifesta tant el seu desig de ser alliberada com d'obeir de bon grat la voluntat de Déu, almenys segons la seva raó, encara que el seu sentiment s'hi oposi, com succeí amb Crist i tots els màrtirs, és evident que aquí tal persona mor en pecat, encara que no mortal, però gairebé, per no haver-se penedit d'això en aquesta vida¹⁹. En conseqüència: ¿Podria ser que rebés de Déu la gràcia del penediment al purgatori estant a través del sufragi de l'Església, de manera que acceptés voluntàriament la seva mort? Perquè, sense la gràcia, ni les seves pròpies forces naturals ni el foc del purgatori poden alliberar aquesta persona d'un pecat així. Com que fou un pecador que va morir en pecat, en no estimar de tot cor allò que Déu vol, sinó fent-ho a desgrat, no és «la seva voluntat en la llei del Senyor» [SI 1,2]. Per consegüent, tot i que obeeix d'obra el manament, no ho fa pas de cor.

18. «A mode de sufragi», expressió que emprava la cancelleria vaticana en la redacció de les butlles que concedien indulgències als difunts, ço és, a les ànimes retintudes al purgatori. Això implicava que l'Església *intercedia* per elles mitjançant la celebració de misses, pregàries, etc. (cf. la tesi 26). Així doncs, el poder del papa per dispensar mèrits del tresor de l'Església en benefici de les ànimes que hi havia al purgatori només es podia basar en el *modum suffragii*, i no pas en el poder de les claus. Al llarg dels anys, el significat de *suffragi* («ajuda», «petició») s'havia interpretat de diverses maneres. Tomàs d'Aquino el veia com un tipus particular de dispensa adient a les circumstàncies, mentre que els teòlegs escolàstics tardans i els canonistes medievals el consideraven com una satisfacció vicària que s'oferia en nom de les ànimes del purgatori. Només Bonaventura coincidia amb Luther, en entendre el sufragi com una intercessió (cf. Bagchi 2006: 339).

19. L'aferrament a aquesta vida és el senyal inequívoc que la concupiscència persisteix en l'home (cf. Wicks 1969: 253–254).

Però tractem d'arranjar aquest tema en la mesura que puguem. Totes les obres i mèrits de Crist i de l'Església estan en mans del papa i ell pot assignar qualsevol obra bona que es fa a l'Església per mitjà de Crist d'aquestes tres maneres: primer, com a satisfacció; segon, com a sufragi; i tercer, com a ofrena votiva o sacrifici de lloança²⁰. De la mateixa manera, Crist, amb les seves obres, va glorificar Déu, va prendre els nostres pecats i va merèixer la gràcia.

El papa aplica la satisfacció a les indulgències que concedeix als vius. El sentit i la intenció d'això és que, **si has pecat i cerques amb el cor afligit donar satisfacció pels teus pecats, acudeixis al papa**, tot dient: «Sant Pare, prego que Sa Santedat tingui per bé decretar les obres i oracions de l'Església [com a satisfacció] pels meus pecats». Així ell respon: «Que sigui tal com demanes». Llavors tots els que celebren missa, que pregunten, fan dejú, laboren o **fan qualsevol altra obra agradable a Déu, ho fan per tu, a fi de sostreure't** dels fatigs de la penitència i de la satisfacció. Aquesta és la indulgència plenària. Tot plegat, però, no és prou per a tu, car amb això no reps la gràcia interior ni progresses, sinó que et quedes amb la mateixa gràcia que tenies quan vas fer la teva petició. Per tant, encara has d'esforçar-te per avançar i mirar de no aturar-te i de no adormir-te sobre els teus llores creient que ja ets gairebé sant i pur. Perquè ara cal que t'afanyis a crucificar els teus membres i a mortificar l'origen del pecat, és a dir, la teva concupiscència. Perquè, així com ella ha estat la causa dels pecats pels quals s'ha atorgat la indulgència, així també serà ella la causa de la recaiguda en els pecats si t'adorms en la seguretat²¹.

WA
12:8WA
1:68

20. Aquesta triple distinció serveix d'estructura expositiva a partir d'aquí, i Luther la repetirà a les seves *Resolutiones* de 1518 (cf. Iserloh 1966: 36).

21. La falsa seguretat que atorgava al creient l'adquisició d'indulgències serà un dels quatre efectes perversos de la predicació de Tetzel que Luther denunciarà a la seva famosa carta de 31 d'octubre a l'arquebisbe Albert. Com ja hem vist, la falsa seguretat és un tema recurrent en els primers escrits del Doctor.

[El papa] aplica el sufragi a les indulgències que concedeix als difunts. Però en aquest cas ja no es pot parlar pròpiament d'indulgències, ja que el papa no pot absoldre ni perdonar els difunts, sinó només intercedir per tal que Déu els perdoni i els absolgui, ja sia de les penes pels seus pecats actuals, ja sia de l'arrel [del pecat] que no van mortificar i guarir en vida. No hi ha dubte que una cosa així es fa per infusió de la gràcia, que en cap cas els difunts poden merèixer per ells mateixos. No veig que el papa concedeixi aquesta mena de gràcia als vius, tot i que l'Església en general intercedeix per tothom davant Déu. Tanmateix, és quelcom més quan el papa o qualsevol altre aplica aquest sufragi a una persona en particular. En efecte, el mateix papa diu que els difunts n'esdevenen partícips i declara amb prou claredat en un altre passatge que això cal entendre-ho *per modum suffragii*. No obstant, aquell que adquireix aquestes indulgències no hauria de gosar dir que amb la seva acció el que fa és alliberar l'ànima que ha designat, puix que ningú no sap si aquella ànima és digna davant Déu, o si potser n'hi ha una altra de més digna. És per això que pot semblar que el papa fa més amb les indulgències pels difunts que no pas pels vius, donat que aconsegueix la gràcia infusa per als primers, però, en canvi, només concedeix la remissió de les penes per als que són vius²².

De fet, les ànimes que són al purgatori es relacionen amb la gràcia posterior, és a saber, aquella que fa créixer la gràcia i la porta a la seva plenitud que és la glòria, mentre que els pecadors es relacionen

22. Luther se sorprèn de l'absurda conclusió a què es podria arribar si hom creia tot el que propagaven els predicadors d'indulgències i la *Instructio Summaria* de l'arquebisbe Albert semblava corroborar. En efecte, si era cert que el papa podia dispensar als morts els mèrits del tresor de l'Església per merèixer la gràcia i així anar al cel, llavors el papa feia més per les ànimes del purgatori per *modum suffragii* que no pas amb la concessió de la indulgència plenària als vius pel poder de les claus, que només els perdonava les penes temporals (cf. Bagchi 2006: 340).

més aviat amb la primera gràcia o gràcia que justifica²³. Ni les unes ni els altres poden merèixer la gràcia, tot i que tant les unes com els altres estan en disposició de rebre-la. Això val tant per a aquells que tenen la primera gràcia, encara que ja hagin traspassat a l'altra vida, com per a aquells que són en aquesta vida, però que encara no tenen la primera gràcia.

Però encara tinc un dubte: Si el papa només ofereix un sufragi i intercedeix per les ànimes, apropant-se a Déu com a mitjancer i no pas com a qui té jurisdicció, ¿com pot tenir la certesa que una ànima ha estat alliberada si correspon a Déu decidir en quina mesura, com, quan, on i per a qui escolta les pregàries de la seva Església?²⁴ ¿Qui està segur que Déu accepta la manera en què fem la petició? Llevat que potser Déu no faci cas omís de la pregària de la seva Església, on Crist prega amb ella, perquè va dir: «Demanau, i us donaran» [Mt 7,7], i també: «Tot allò que demaneu en la pregària, creieu que ja ho teniu concedit, i ho rebreu» [Mc 11,24]. Com que això és cert, la concessió i l'adquisició d'indulgències és una pràctica d'allò més útil, malgrat el comerç i l'avarícia que ens temem que hi ha implicat. Tal vegada per això Déu vol apiadar-se dels difunts amb encara **més abundant misericòrdia, perquè veu que són menyspreats pels vius**. A més, avui van més ànimes al purgatori que no pas abans, perquè els cristians d'avui són més indolents que els d'abans. Per això, molts hi van, però són pocs els que treballen en nom seu, perquè tant els

WA
12:9

23. La *primera gràcia* apareix quan l'Esperit Sant fa possible la conversió i concedeix la fe al pecador (els pecats li són perdonats, car Jesucrist hi és present); la *segona gràcia* o *gràcia posterior* implica, per altra banda, un procés, un control creixent de l'ànima pecadora per l'Esperit Sant, que gradualment provoca canvis interiors, del capteniment, en un procés de santificació que capacita el cristià per estimar més Déu i el proïsme que les coses materials.

24. És evident que el papa no podia concedir la gràcia infusa a una persona i encara menys a un difunt, però les butlles del papa i la *Instructio summaria* de l'arquebisbe Albert semblaven afirmar tot el contrari.

WA
1:69

ja difunts com els seus familiars vius han estat i són força indolents.

El papa acudeix en la seva ajuda, [almenys d'aquesta manera](#):

[Al capdavant, el papa aplica a les indulgències les ofrenes votives o les accions de gràcies en llaor](#) de Déu pels beneficis espirituals que els han estat concedits tant a ell com als elegits²⁵.

Conclusió

Per tant, cal que procurem seriosament que les indulgències, és a dir, les satisfaccions, no es converteixin per a nosaltres en causa de seguretat i indolència, i no vagin en detriment de la gràcia interior. Més aviat, siguem diligents per guarir completament la infecció de la nostra naturalesa i sentim set d'acudir a Déu per amor a Ell, odi a aquesta vida i avorriment de nosaltres mateixos. És a dir, cal que cerquem incessantment la gràcia salvífica de Déu. Aquí donem per acabada aquesta qüestió.

25. Referència al tresor dels mèrits de Crist i dels sants (sc. els mèrits sobreabundants i infinits que es deriven de les seves obres bones), que l'Església aplica a través de les indulgències com a remissió davant Déu de la pena temporal pels pecats comesos. Es tracta, per tant, d'un tresor immaterial que l'Església, com a legítima administradora, dispensa i aplica per a la redempció dels creients.